

1. O substantivo

Páxina 75

1. *Heladio*: substantivo propio. Antropónimo.
mazá: substantivo común, concreto, contable, individual.
fe: substantivo común, abstracto.
Arzúa: substantivo propio. Topónimo.
Sil: substantivo propio. Hidrónimo.
orquestra: substantivo común, concreto, contable, colectivo.
enxame: substantivo común, concreto, contable, colectivo.
2. *souto*: castiñeiros.
silveira: silvas.
restra: allos, cebolas.
cardume: peixes.
profesorado: profesoras e profesores.
lustro: cinco anos.
rabaño: ovellas ou cabras.
exército: soldados.
3. Armada, santoral, cordilleira, epistolario, léxico, repertorio, arquipélago, resma, colección, catálogo.

Páxina 77

4. A énfase, o mar, a alma, o friame, a masacre, o eccema, o ubre, a arte, o valse, a conxuntivite, o iota, o cárcere, a reuma, a chantaxe, o legume, a asma, a tatuaxe, o hache, o pesadume, a orde, o labor, a paréntese, o ananás, a vertixe, a pantasma, a omoplata, a ferruxe, a apócope, o estrataxema, o térmite, a icona, o encrucillado, o satélite, o bechamel, a apendicite.
5. Capitá, moucha, consulesa, esquío, gardiá, baronesa, campioa, a herexe, cidadá, a violinista, lampantina, freira, a tráfuga, unha, patroa, grúa, paspallás, a debuxante, a interveniente, avestruz, femia.
6. *O coma*: estado patolóxico. *A coma*: signo ortográfico.
O agro: terreo cultivado. *A agra*: conxunto de agros.
O pombo: pomba salvaxe. *A pomba*: pomba doméstica.
O sacho: utensilio de labranza para remover a terra, que ten formas e tamaños diversos segundo os lugares e que pode ter ou non gallas na parte de atrás. *A sacha*: sacho grande.
O fin: obxectivo ou finalidade. *A fin*: remate, conclusión dunha acción.
O formigo: doenza dos pezuños dos animais; inflamación das uñas; proído. *A formiga*: insecto da orde dos himenópteros.
O carballo: árbore fagácea. *A carballa*: carballo vello e groso.
O palleiro: amoreamento de herba ou palla. *A palleira*: sitio cuberto onde se garda a herba ou a palla.
O testemuño: declaración que fai unha persoa co obxecto de achegar probas de algo.
A testemuña: persoa que realiza unha declaración ou testemuño.
O cubo: poliedro regular formado por seis caras cadradas. *A cuba*: recipiente de gran tamaño para gardar líquidos.
O carrelo: columna vertebral, costas. *A carrela*: chepa.

O cisma: desacordo, separación dun grupo de persoas por un desacordo. *A cisma*: teima, obsesión.

O cuartillo: medida de capacidade. *A cuartilla*: folla de papel.

O clave: instrumento. *A clave*: sinal fundamental.

O cancelo: porta exterior pequena. *A cancela*: Porta exterior grande.

O lago: gran masa de auga rodeada de terra e non comunicada directamente co mar.

A laga: poza, encoro pequeno e pouco profundo.

O fuso: instrumento, xeralmente de madeira, que serve para fiar. *A fusa*: nota musical.

O crisma: óleo que se emprega na relixión católica para administrar os sacramentos.

A crisma: cabeza das persoas.

O trazo: raia ou liña. *A traza*: insecto; habilidade.

Os lentes: vidros sostidos nunha armazón. *As lentes*: cristais cóncavos ou convexos.

O ovo: corpo que contén a célula ovo e as substancias necesarias para a súa nutrición durante o período de incubación. *A ova*: conxunto de ovos dun animal, especificamente de peixes e insectos.

O tixolo: recipiente de barro ou de ferro, con furados polo fondo, empregado para asar as castañas. *A tixola*: sartaña. Utensilio de cociña metálico no que se friten os alimentos.

O xugo: canga. Aparello de madeira ao que se suxeita, polo pescozo ou pola cabeza, unha parella de animais de tiro. *A xuga*: xugo moi longo.

O madeiro: anaco de madeira longo e groso. *A madeira*: materia compacta e dura situada baixo a cortiza das árbores.

7. Réptiles, crueis, aerosoles, carrís, os fax, os sacarrollas, chuchameles, mísiles, xeles, sándwiches, iraquís, baúis, porcos teixos, álbums, sláloms, chafarices, ichós, reis, advais, riles, tabús, fagots, controis, cafés teatro, pitas do monte, casas cuartel, manequíns, cadelas de frade, túneis, cabalos do demo, enxovais, paces, alelís.

8. *O miolo*: arte interior dunha cousa. *Os miolos*: masa encefálica.

O rei: monarca. *Os reis*: Reis Magos.

A esposa: muller unida a outra persoa por matrimonio. *As esposas*: obxecto formado por dous aros de metal unidos, que serve para prender unha persoa polos pulsos.

O valor: coraxe; importancia. *Os valores*: referencia na conduta das persoas.

A sobra: parte que queda doutras cousas. *As sobras*: desperdicios.

O ben: categoría moral que permite achegarse á perfección ou a partir do cal pode accederse a ela. *Os bens*: as propiedades.

O aire: mestura de gases que forma a atmosfera terrestre. *Os aires*: actitude fachendosa.

A cera: substancia de cor amarela producida polas abellas. *As ceras*: pinturas.

O padriño: persoa que protexe ou favorece a outra. *Os padriños*: o padriño e a madriña (de bautismo ou matrimonio).

A letra: signo gráfico. *As letras*: disciplinas humanísticas.

O fume: produto gasoso procedente da combustión. *Os fumes*: vaidade.

9. a) Plural: *víveres, aforas*.
 b) Singular: *adolescencia, norte*.
 c) Plural: *finanzas, cartos*.
 d) Singular: *importancia, fe, saúde*.
 e) Plural: *angarellas, cóxegas*.
 f) Plural: *nupcias*.

Páxina 78

10. a) Os caracois foron traídos polos reis marroquís.
 b) Nos túneis non cómpren parasoles.

- c) Paradoxos da vida. Metérono no cárcere equivocadamente.
- d) Bótalles pouco sal aos legumes e aos ollomois.
- e) Envioume tres ou catro fax. Os textos estaban cheos de faltas porque faltaban moitos tiles.

11. **Pensa e comparte en parella.** Esta actividade pódese resolver coa técnica de desenvolvemento do pensamento que se propón.

Un pouco sangue por aquí, **un couce** por alá. Iso foi todo o que lle deixaron os gardas civís ao Xaquín antes de metelo **no cárcere**. Alí dentro, **cun pouco leite, un chisco de sal e o mel** que lle quedara do xantar que lle deran, compuxo unha especie de untura que lle axudaría a curar as feridas causadas. **O labor** non era **doado**, mais había que facer o posible.

Dous días despois, lembraba o que lle sucedera. **Os sinais** eran evidentes no seu corpo e iso era o pagamento polo roubo dos **rubís** do bispo. Tentara escapar polos **túneles** da vía do tren, cruzando estradas e soportando **a viruxe** que facía, pero todo fora inútil; os **fieis** ao bispo descubrírono entre a **follaxe** dunha carballeira e as forzas **policiais** non fallaron. **A súa fin** chegara.

12. a) Soamente facendo o ben se pode ser realmente feliz.
 b) Canto mellor é o bo, tanto máis molesto é para o malo.
 c) O ben é lento porque vai costa arriba; o mal é rápido porque vai costa abaixo.
 d) Todos queremos o que non se pode; somos fanáticos do prohibido.

2. O adxectivo cualificativo

Páxina 82

13. **Petición do oínte.** Esta actividade pódese resolver coa técnica de aprendizaxe cooperativa que se propón.

14. Allaricense
 Muxián/á
 Lancarao/á
 Arnoiao ou arnoián/á
 Muradán/á
 Padernés/a
 Begontés/a
 Cebreirego/a
 Mindoniense
 Burelao/á
 O/a portomarinense
 Verinés/esa
 Caldelao/á
 Queixalao/a ou chandrexao/á
 Dubrés/a

15. Fígado – hepático.
 Fidelidade – fiel.
 Palabra – inefable.
 Suxeito – subxectivo.
 Mondoñedo – mindoniense.
 Paz – apracible.
 Lleida – ilerdense.
 Neno – pueril.

Lei – lícito.

Costura – inconsútil.

Análise – analítico.

Forma – deforme.

- 16.** - Temperán, temperáns, temperá, temperás.
 - Lambón, lambóns, lambona, lambonas.
 - Ourensán, ourensáns, Ourensá, ourensás.
 - Urbano, urbanos, urbana, urbanas.
 - Redondelán, redondeláns, redondelá, redondelás.
 - Fraternal, fraternais.
 - Cónxuxe, cónxuxes.
 - Marrán, marráns, marrá, marrás
 - Agre, agres
 - Charlatán, charlatáns, charlatana, charlatanas
- 17.** - Explicativos: clara, brutal.
 - Especificativos: vibrante, entrañables, perfeitos, antigo, mellor, namorado, leda, fermosa, feble, ventureira, nova, íntima.

Páxina 83

- 18.** - *Ignoto*: que resulta descoñecido.
 - *Iconoclasta*: que é contrario ao culto das imaxes.
 - *Subliminar*: que é implícito.
 - *Inelutable*: que non se pode evitar.
 - *Inextricable*: que non é doado/a de desenredar.
 - *Lanzal*: que é esvelto.
 - *Venatorio*: que ten relación coa caza.
 - *Indefenso*: que non ten posibilidade de defenderse.
 - *Cleptómano*: que padece tendencia patolóxica ao roubo.
 - *Apócrifo*: que non é auténtico.
 - *Póstumo*: que se produce despois de falecer a persoa a quen se refire.
 - *Bilbilitano*: que pertence á cidade de Calatayud (Zaragoza).
 - *Andróxino*: que ten órganos reprodutores masculinos e femininos.
 - *Reseso*: que xa non está fresco ou nas mellores condicións.
 - *Toutizo*: que ten aspecto descoidado.
 - *Senlleiro*: que non ten compañía; que é único.
 - *Enxebre*: que é propio dun territorio ou dunha cultura.
 - *Releón*: que negocia o prezo das cousas.
 - *Inocuo*: que non é prexudicial.
 - *Túzaro*: que é insocial; que é moi bruto.
- 19.** Violenta, empoar, hipócrita, daniño, negligente, incapaz.
- 20.** a) Inerme
 b) Indeleble, imborrable.
 c) Inevitable
 d) Simétrico
 e) Inconmensurable
 f) Intanxible, intocable
 g) Ubérrimo
 h) Intranquilo

- i) Imprudente
- l) Impoluto
- m) Incombustible

21. a) Todo o que me acabas de contar é irracional.
 b) Ricardo é masidao.
 c) Sempre critica a todo o mundo; ten lingua viperina.
 d) O ácido sulfúrico é un composto químico extremadamente corrosivo.
 e) Tres dos cadelos naceron rabelos.
22. Resposta aberta.
23. a) lixeira / estraña.
 b) valiosa / voluminosa.
 c) sen usar / de recente publicación.
 d) con moito poder ou responsabilidade / de moita estatura.
 e) sen recursos económicos / que dá pena.
 f) que vén a continuación / que se achega.
 g) de moita idade / de moito tempo.

Páxina 84

24. Texto 3

mellor: comparativo sintético.
 extenuante: positivo.
 final: positivo.
 concentradísimo: superlativo.
 adorada: positivo.

Texto 4

superior: comparativo sintético.
 pequeno: positivo.
 mellor: comparativo sintético.

25. a) O meu abrigo ten máis/menos adornos ca/que o teu.
 b) Herminia sabe moito máis/menos sobre O Incio ca/que todos os que estades aí.
 c) As laranxas teñen máis/menos vitaminas ca/que as leitugas.
 d) Eu sempre tiven máis/menos razón do que pensaba.
 e) Ti non es máis/menos listo ca/que os demais.
 f) Sempre tiven máis/menos puntuación ca ti.
 g) Este disco é máis/menos interesante ca/que esoutro.
 h) Agora gozo máis/menos coa lectura ca/que cando era máis pequeno/a.
 i) Es máis/menos agarrado ca/que unha pelexa de polbos.
26. a) O meu abrigo ten tantos adornos coma/como o teu.
 b) Herminia sabe tanto sobre O Incio coma/como todos os que estades aí.
 c) As laranxas teñen tantas vitaminas coma/como as leitugas.
 d) Eu sempre tiven tanta razón como pensaba.
 e) Ti non es tan listo coma/como os demais.
 f) Sempre tiven tanta puntuación coma ti.
 g) Este disco é tan interesante coma/como esoutro.
 h) Agora gozo tanto coa lectura coma/como cando era máis pequeno/a.
 i) Es tan agarrado coma/como unha pelexa de polbos.
27. Resposta aberta.

Páxina 85

28. Ruín: moi ruín, ben ruín, ruincísimo...
 Rendible: superrendible, rendibilísimo...
 Bo: extraordinariamente bo, moi bo, boísimo...
 Sabio: sabio abondo, sapientísimo...
29. Integrísimo, salubérrimo, pulquérrimo, cruelísimo/crudelísimo, nobilísimo, memorabilísimo, celeberrimo, libérrimo, agrísimo, aspérrimo, magnificientísimo, sacratísimo, fidelísimo.
30. Resposta aberta.
31. Resposta aberta.
32. - Pegado como unha lapa.
 - Botarse a un coma un can.
 - Lista coma un allo.
 - Durmir coma un leirón.
 - Estar coma unha cabra.
 - Quedar coma un pepe.
 - Bruto coma un arado.
 - Branco coma a neve.
 - Ser coma a virxe do puño.
 - Limpo coma unha patena.
 - Bo coma o pan.
33. a) *Aram*: nome propio; *armenio*: adxectivo, xentilicio
 b) *regreso*: substantivo común abstracto; *caralludo*: adxectivo cualificativo, especificativo; *Mundo*: nome propio.
 c) *Malos*: adxectivo cualificativo especificativo; *tempos*: substantivo común, abstracto.
 d) *nome*: substantivo común abstracto; *amada*: adxectivo substantivado; *morta*: adxectivo cualificativo especificativo.
 e) *Catálogo*: substantivo común concreto, contable, colectivo; *oneroso*: adxectivo cualificativo especificativo; *beleza*: substantivo común, abstracto; *gratuíta*: adxectivo cualificativo especificativo.
 f) *Fiz*: nome propio; *nenos*: substantivo común concreto, contable, individual; *porco*: adxectivo cualificativo especificativo; *mundo*: substantivo común concreto, contable, individual.

Repaso da unidade**Páxina 87**

34. a) Resposta aberta.
- b) *baleas*: substantivo común concreto, contable, individual; *pesadelos*: substantivo común concreto, contable, individual; *mares*: substantivo común concreto, contable, individual; *remuíños*: substantivo común concreto, contable, individual; *cores*: substantivo común abstracto; *ducias*: substantivo común concreto, contable, colectivo; *moreas*: substantivo común concreto, contable, colectivo; *billetes*: substantivo común concreto, contable, individual; *moedas*: substantivo común concreto, contable, individual; *frases*: substantivo común abstracto; *idioma*: substantivo común abstracto; *baileatos*: substantivo común concreto, contable, individual; *nenos*: substantivo común concreto, contable, individual; *tinas*: substantivo común concreto, contable, individual; *plástico*: substantivo común concreto, non contable; *formas*: substantivo común abstracto; *corazóns*: substantivo común concreto, contable, individual; *clarinetes*: substantivo común concreto, contable, individual; *lúas*: substantivo común concreto,

contable, individual; *veludo*: substantivo común concreto, non contable; *salón*: substantivo común concreto, contable, individual; *pazo*: substantivo común concreto, contable, individual; *estilo*: substantivo común, abstracto; *autoridades*: substantivo común, concreto (usado en plural); *traxes*: substantivo común concreto, contable, individual; *cadetes*: substantivo común concreto, contable, individual; *Armada*: nome propio; *botóns*: substantivo común concreto, contable, individual; *entorchados*: substantivo común concreto, contable, individual; *sables*: substantivo común concreto, contable, individual; *faixas*: substantivo común concreto, contable, individual; *centro*: substantivo común, abstracto; *peito*: substantivo común concreto, contable, individual; *iniciais*: substantivo común abstracto.

c) Resposta aberta.

d) nenas, vermella, penduradas

e) idiomas, pazos, polideportivos, azuis

f) confusión, tortuosidade, incoherencia, ouro

g) Explicativos: *vesgosas*, *enormes*.

Especificativos: *confusos*, *retortos*, *incoherente*, *anguriados*, *absurdas*, *forradas*, *vermello*, *rococó*, *atafegadas*, *sorrintes*, *uniformadas*, *brancos*, *dourados*, *pendurados*, *vermeillas*, *bordadas*, *azul*, *celeste*.

h) chiando coma nenos

i) moi retortos, ben retortos, douradísimos, moi dourados...

l) en singular, normalmente ten valor de substantivo común abstracto (mando, poder); usado en plural ten valor de substantivo común concreto, contable (persoas con esa capacidade de mando ou poder).

m) *absurdas formas*

n) *baleas vesgosas*: con vesgo* (visgo); *botóns brancos*: o branco nos botóns; *entorchados dourados*: de ouro.